

Handlingsplan mot *Campylobacter* spp. hos slaktekylling

2011

Utarbeidet av Zoonosesenteret ved Veterinærinstituttet i samarbeid med Mattilsynet, Folkehelseinstituttet, Norges veterinærhøgskole, Animalia, Nortura og Fjørfebransjens Landsforening

Innholdsfortegnelse

	Side
Innledning	2
Prøver fra levende dyr	3
Prøver uttatt på slakteri	4
Oppfølging av positive besetninger	5
Økonomi 2011	5
Vedlegg	6
* Historikk - endringer i handlingsplanen	
* Infoskriv - prøveuttak på slakteri	
* infoskriv - prøveuttak i besetning	
* Innsendingsskjema for prøver	
* Instruks til tilsynsveterinæren i Mattilsynet - distriktskontoret for kartlegging av og tiltak mot <i>Campylobacter</i> i fjørfe og ferskt fjørfekjøtt i fjørfeslakterier	
* Veileder 2011 til instruksen	

Innledning

Formål

Hovedformålet med handlingsplanen er å redusere eksponeringen i befolkningen for *Campylobacter* spp. via norsk slaktekylling. Implementering og gjennomføring av handlingsplanen antas å kunne gi en folkehelsegevinst ved at færre mennesker smittes av *Campylobacter* spp. fra norsk fjørfekjøtt.

Bakgrunn for opprettelsen av handlingsplanen i 2001

Forekomsten av campylobacteriose hos mennesker i Norge hadde i mange år vært stigende, og sykdommen hadde siden 1998 blitt registrert hyppigere enn salmonellose her i landet. Også i de øvrige nordiske landene så man en tilsvarende økning. Omtrent halvparten av tilfellene i Norge ble smittet innenlands. Internasjonalt er fjørfekjøtt en viktig smittekilde for mennesker og data tydet på at fjørfekjøtt var en viktig smittekilde også i Norge.

Undersøkelser i Norge viste at termotolerante *Campylobacter* spp. kunne påvises hos en rekke ulike ville og tamme dyr og fugler, samt fra ikke-desinfisert drikkevann. I 1997/1998 var 4 % av undersøkte slaktekyllingbesetninger positive sammenlignet med 18 % i 1990. Senere undersøkelser viste at *Campylobacter* spp. ble påvist fra 5-10 % av ferske fjørfeprodukter. Tilberedning og konsum av fjørfekjøtt kjøpt ferskt ble identifisert som en signifikant risikofaktor i en kasus-kontroll-studie som dekket tre norske fylker i 1999-2000, sammen med konsum av ikke-desinfisert drikkevann, grilling og kontakt med enkelte husdyrarter i yrke. Det faktum at *Campylobacter* spp. ble påvist i en moderat andel slakt samtidig som forbruket av ferskt fjørfekjøtt økte, medførte at eksponeringen for *Campylobacter* spp. via fjørfekjøtt økte.

En handlingsplan mot *Campylobacter* spp. hos slaktekylling ble derfor etablert i 2001. En slik handlingsplan krevde en "jord-til-bord"-tilnærming og planen ble etablert som et samarbeid mellom flere aktører; næring, tilsynsmyndighet og forvaltningsstøtteinstitusjoner.

Oversikt over handlingsplanen 2011

Overvåkingsprogram

Alle flokker* av slaktekylling som er til og med 50 dager gamle, og som slaktes i perioden 1. mai - 31. oktober, undersøkes for *Campylobacter* spp. før slakting slik at slakteriet vet om en flokk er positiv eller negativ når den ankommer slakteriet.

Når en positiv flokk slaktes, skal tilsynsveterinæren iverksette tiltak i henhold til instruks (Instruks for kartlegging av og tiltak mot *Campylobacter* i fjørfe og ferskt fjørfekjøtt i fjørfeslakterier). Flokker med "ukjent status" kan prøvetas på slakteriet dersom Mattilsynet bestemmer det. "Ukjent status" betyr at flokken ikke er undersøkt før slakting, eller at et negativt resultat skriver seg fra en prøve som er tatt tidligere enn fire dager før slakting.

* En flokk defineres som dyr av samme alder satt inn samtidig i samme hus. Dyr i separate rom i samme hus som er HELT atskilte (egne sko, ventilasjon, førsystem osv.) defineres som separate flokker (separate epidemiologiske enheter).

Oppfølging av positive besetninger

Næringen vil i 2011 ha som intensjon å fortsette arbeidet med å følge opp besetninger med positive flokker. Hensikten vil være å identifisere tiltak i den enkelte besetning som vil redusere muligheten for at nye flokker blir smittet. Det er her det er mest å oppnå i forhold til det å redusere eksponeringen av forbrukerne.

Produktundersøkelser

Det gjennomføres ingen produktundersøkelser i 2011.

Evaluering

Det skal i 2010-2011 gjennomføres en kasus kontroll studie blant pasienter med campylobacteriose for å få et oppdatert bilde over risikofaktorer for denne sykdommen. Handlingsplanen berettigelse, innhold og samarbeidsform vil bli evaluert etter at resultatene fra den studien er klare.

Veterinærinstituttet skal ta initiativ til jevnlig møter mellom deltagende parter, hvor alle aspekter ved den beskrevne planen diskuteres og evalueres, slik at eventuelle justeringer i handlingsplanen kan foretas.

Prøver fra levende dyr

Generelt

Det tas prøver av alle flokker som slaktes før de er 51 dager gamle, i perioden 1. mai - 31. oktober. Prøvene samles inn av flokkens eier eller andre som steller flokken.

Prøvetaking

Veterinærinstituttet Trondheim sender bomullspinner, prøveglass og ferdig adresserte og frankerte konvolutter til slakteriene som distribuerer dette videre til produsentene.

Prøvene skal tas så nært slaktedato som mulig, **maksimalt fire dager før slakt** (altså maksimalt tre hele dager mellom prøvetakingsdato (dag 0) og slaktedato (dag 4)).

Dersom en flokk slaktes i flere omganger, skal det tas prøver før hver slakteomgang med mindre det slaktes to påfølgende dager. Da trenger man kun å ta én prøve.

Prøvene tas fra gulvet ved at en bomullspinne stikkes ned i fersk avføring (blindtarmstømminger; brune uten hvit urat-avsetning). Bomullspinnen roteres i avføringen slik at noe materiale følger med og plasseres deretter i et rent prøveglass. Dette gjøres 10 ganger fordelt over hele huset. Samme prøveglass benyttes til alle 10 bomullspinnene. Pinnene må brytes av slik at lokket kan skrus på.

Alle rubrikker angående "PRØVER TATT I BESETNINGEN" fylles ut i prøvetakingsskjemaet. Prøveglasset med de 10 bomullspinnene legges sammen med det utfylte prøvetakingsskjemaet i en ferdig adressert og frankert konvolutt. Postlegging må skje samme dag (sjekk innleveringsfrister på det lokale postkontoret!).

På laboratoriet

Metoden som benyttes er real-time PCR*. Prøvene analyseres som én samleprøve á 10 svabere.

Analysen utføres i to paralleller. En flokk regnes som positiv dersom minst én parallell når terskelverdien før 40 PCR-sykluser. Flokken betegnes som negativ dersom det ikke er signal som indikerer nærvære av *Campylobacter* spp., samtidig som internkontrollen er tilfredsstillende. Dersom internkontrollen ikke er i orden må prøven undersøkes på nytt.

Det vil ikke være isolater tilgjengelig etter denne undersøkelsen, slik at verifisering av funnet ikke er mulig.

* *Detection of Campylobacter spp. in Chicken Fecal Samples by Real-Time PCR. Lund, Nordoft, Pedersen, and Madsen. Journal of Clinical Microbiology, 2004, p. 5125-5132, Vol. 42(11).*

Svarrutiner

Veterinærinstituttet Trondheim sender hver formiddag (inkludert lørdag) faks til DK og slakteri om prøver mottatt samme dag.

Umiddelbart etter avsluttet analyse (vanligvis samme dag som mottak av prøven, gjelder også lørdager) suppleres skjemaet som følger prøven, med resultatet av undersøkelsen. Skjemaet sendes per faks både til DK og slakteri. For **positive flokker** sendes i tillegg brev til produsent og tilhørende DK.

Veterinærinstituttet Oslo sender månedlige rapporter til Mattilsynet slik som for andre overvåkings- og kontrollprogrammer.

Næringen må ha rutiner hvor eier melder fra til slakteriet om at prøven er tatt og sendt til rett tid før slakting.

Prøver tatt på slakteri

Generelt

Flokker som har ukjent status på slaktetidspunktet, skal i perioden 1. mai - 31. oktober 2011 prøvetas på slakteri. *For definisjon av ukjent status: Se "FOR -2004-06-23 nr 1033 om instruks til tilsynsveterinæren i Mattilsynet - distriktskontoret for kartlegging av og tiltak mot Campylobacter i fjørfe og ferskt fjørfekjøtt i fjørfeslakterier"...*

I tillegg skal alle flokker som er positive på prøven tatt før slakting, prøvetas på slakteri for å ha mulighet til å isolere *Campylobacter* spp. for å undersøke for antibiotikaresistens (inngår i NORM-VET).

Tilsynsveterinæren skal sette vilkår i henhold til instruks for den videre håndtering av slakt fra flokker som har testet positivt og flokker med ukjent status.

Prøvetaking

Prøvene tas ved kjøttkontrollposisjonen på slaktebåndet. Fra hver flokk tas 10 blindtarmer fordelt på 10 enkeltdyr. Prøvene må ikke tas så raskt etter hverandre at kun et fåtall transportkasser prøvetas! Prøvetakingen må ikke starte før etter at de ca. 500 første dyrene er slaktet (med mindre partiet er veldig lite).

Blindtarmene rives av ved basis, og plasseres i et felles beger uten transportmedium. Prøvene settes i kjøleskap inntil de transporteres til laboratoriet så raskt som mulig, helst samme dag. Det skal maksimalt gå tre døgn fra prøveuttak til utsæd.

Prøvene sendes Seksjon for bakteriologi, Veterinærinstituttet, Postboks 750 Sentrum, 0106 Oslo.

På laboratoriet

Det skal benyttes følgende metode*:

- Laboratoriet mottar 10 blindtarmer.
- De lukkede endene av blindtarmene desinfiseres i sprit og legges til tørk slik at spriten dunster av. Det er viktig at spriten skiftes ofte. Ta hull på tarmveggen med aseptisk teknikk og overfør litt innhold fra hver av tarmene til et felles prøvebeholder. Dette materialet blandes godt.
- Overfør en liten mengde fra det blandede materialet med podenål til modifisert CCDA (Oxoid CM739+Oxoid SR155 eller andre identiske medier). Fortynn materialet utover halve skålen med samme podenål. Skift podenål og spre i to nye fortyninger på resten av skålen.
- Skålen inkuberes i mikroaerob atmosfære ved 41,5°C i 2 - 3 døgn.
- Skålen inspiseres for mistenkelige kolonier som undersøkes i fasekontrastmikroskop og isoleres i renkultur.
- Isolatene artsbestemmes fenotypisk, eventuelt med PCR.

* Metoden er beskrevet i Veterinærinstituttets ME02_017 med hovedreferanse ISO 10272-1:2006.

Svarrutiner

Veterinærinstituttet sender svar til innsendende DK for de prøvene som er tatt ut fordi flokken har ukjent status på slaktetidspunktet. For de kjente positive flokkene som tas ut pga NORM-VET, sendes det IKKE prøvesvar til DK.

DK rapporterer til slakteriet.

Slakteriet har ansvar for å informere produsenten.

Oppfølging av positive besetninger

Tilsynsveterinæren og slakteriet enes om rutinene som skal følges ved slakting av flokker som er positiv ved undersøkelse av levende dyr. Det er ikke krav om logistisk slakting, men det anses som en fordel om man unngår å slakte positive flokker foran negative flokker uten forutgående renhold. Tilsynsveterinæren skal sette vilkår for den videre håndtering av slaktene i henhold til instruks.

Det er en intensjon fra næringens side at det skal bli større fokus på at besetninger med positive flokker skal følges opp med rådgivning til produsentene med tanke på å redusere smitte til flokkene.

Lister over besetninger som har positive flokker gjentatte ganger, vil bli sendt fra Zoonosesenteret til de respektive næringsaktører ved behov.

Økonomi 2011

Prøver fra levende dyr

Animalia bidrar med kr. 300.000,- til analyser av prøvene.

Øvrige kostnader til:

- Prøvetakingsutstyr
- Forsendelse av prøvetakingsutstyr til slakteriene
- Frankerte konvolutter for forsendelse av prøver fra produsenter til laboratoriet
- Medier og reagenser
- Arbeid med undersøkelser av prøvene

dekkes av Mattilsynet. Slakteriene dekker forsendelse av prøvetakingsutstyr til produsentene.

Prøver uttatt på slakteri

Mattilsynet foretar og bekoster prøvetaking og forsendelse til Veterinærinstituttets laboratorium i Oslo. Laboratorieanalyser dekkes av Mattilsynet sentralt etter nærmere avtaler.

Koordinering og rapportering

Veterinærinstituttet koordinerer handlingsplanen og lager enkle oppdateringer av resultater på www.vetinst.no, månedsrapporter som del av OK-programmet, samt årsrapport. Annen rådgivning vedrørende *Campylobacter* spp. skjer som en del av Veterinærinstituttets generelle forvaltningsstøtte.

Handlingsplan mot *Campylobacter* spp. hos slaktekylling

Vedlegg 2011

Historikk - endringer i handlingsplanen

Historikk 2011.doc

Infoskriv - prøveuttak i besetning

Fjørfe_Campylobacter_info besetningsprøve

Infoskriv - prøveuttak på slakteri

Fjørfe_Campylobacter_info slakteriprøve

Innsendingsskjema for prøver

Fjørfe_Campylobacter_skjema_2011.doc

[Instruks til tilsynsveterinæren i Mattilsynet - distriktskontoret for kartlegging av og tiltak mot *Campylobacter* i fjørfe og ferskt fjørfekjøtt i fjørfeslakterier](#)

Instruks om campylobacter i fjørfe

Veileder 2011 til instruksen

Camp_instruks_veileder_2011

Historikk - endringer i handlingsplanen

I 2011 er det følgende endringer i forhold til 2010:

Kjente positive flokker SKAL prøvetas på slakteri for å isolere *Campylobacter* til NORM-VET. Ellers samme prøvetakingsregime.

I 2010 er det følgende endringer i forhold til 2009:

Næringen har ikke et eget opplegg i "vintermånedene". Som i 2009 er det kun besetningsprøvetaking for flokker som slaktes før de er 51 dager gamle i perioden 1. mai - 31. oktober. Kjente positive flokker skal ikke prøvetas på slakteri for å isolere *Campylobacter* til NORM-VET.

I 2009 er det følgende endringer i forhold til 2008:

Besetningsprøvetakingen blir kun gjennomført for flokker som slaktes før de er 51 dager gamle i perioden 1. mai - 31. oktober. Næringen har et eget opplegg i "vintermånedene" for å prøveta flokker før slakt fra besetninger med tidligere positive flokker. Kjente positive flokker skal ikke prøvetas på slakteri for å isolere *Campylobacter* til NORM-VET.

I 2008 er det følgende endringer i forhold til 2007:

Slakteriprøvetakingen faller bort. Av hensyn til behov for undersøkelse av antibiotikaresistens hos *Campylobacter* isolater, skal prøvetaking av flokker som har positiv besetningsprøve før slaktning likevel fortsette. Likeledes skal det tas slakteriprøver av flokker med ukjent smittestatus på slakte-tidspunktet for å avklare om flokken er positiv eller negativ.

Næringen vil ta større ansvar for å følge opp positive besetninger enn det de har gjort de siste årene.

I 2007 er det følgende endringer i forhold til 2006:

Produktundersøkelsene faller bort. Næringen i samarbeid med Veterinærinstituttet har et forskningsprosjekt som i perioden november 2006 - november 2007 vil undersøke kylling- og kalkun-produkter for *Campylobacter* spp.

Slaktekylling som slaktes eldre enn 50 dager og som kommer fra besetning som driver kontinuerlig produksjon (altså ingen veldefinerte "alt inn/alt ut-flokker") hvor slaktebatchene er mindre enn 1000 dyr: Det skal fra slike besetninger tas prøve på slakteriet av én slaktebatch per måned.

Fra 1.mars blir alle besetningsprøvene undersøkt med en real-time PCR metode. Denne er ikke vesensforskjellig fra tidligere PCR metode, men deteksjonen av PCR produktet utføres på en annen måte.

I 2006 er det følgende endringer i forhold til 2005:

Alle slaktekyllingflokker skal inkluderes, også de som slaktes når de er over 50 dager gamle. For flokker eldre enn 50 dager tas det kun prøver på slakteri, og det vil da heller ikke være krav om tiltak for slike positive flokker. Instruksen er endret i tråd med dette idet det nå skilles mellom kartlegging, som omfatter samtlige slaktekyllinger (*Gallus gallus*), og kontrolltiltak som kun kommer til anvendelse på flokker av slaktekyllinger yngre enn 50 dager.

I 2006 skal det fremdeles være fokus på det fåtall besetninger som stadig produserer positive flokker, men det er næringen selv som står for arbeidet med dette.

I 2005 er det følgende endringer i forhold til 2004:

Fra 1. januar 2005 er dyrking av besetningsprøvene erstattet av PCR-undersøkelser. Fra 1. mars 2005 er kravet om at positive flokker skal slaktes særskilt og sist på dagen opphevet. Samtidig innføres også krav om at prøvetaking i besetning må foretas mye nærmere slaktning enn før (nå maks fire dager mot tidligere åtte). Det er differensierte tiltak på slakteri for flokker med ukjent status avhengig av om dette skjer i høysesongen eller ikke. Produktundersøkelsene i 2005 er kun kvalitative. Dessuten er oppformeringsmediet endret fra Preston til Bolton.

I 2005 blir det også økt fokus på det fåtall besetninger som stadig produserer positive flokker. Mattilsynet har en koordinerende rolle i dette arbeidet, men næringen skal trekkes aktivt inn.

I 2004 er det følgende endringer i forhold til 2003:

I de fire første månedene av 2004 ble handlingsplanen gjennomført som i 2003. Fra og med 1. mai ble det foretatt følgende endringer: Inkubering av alle typer prøver skjer ved 41,5°C (for prøver av levende dyr skjedde endringen fra 1. januar). Videre er kloakksvaberprøvene uttatt på slakteri erstattet av blindtarmsprøver. I tillegg er det foretatt justeringer som følge av opprettelsen av Mattilsynet og endring av ulike avtaler i den forbindelse.

Instruksen (Instruks for kartlegging av og tiltak mot campylobacter i fjørfe og ferskt fjørfekjøtt i fjørfeslakterier) vil også bli endret (gjeldende fra ca. 1.7.2004) i tråd med endringer som er innarbeidet i denne handlingsplanen. Dette gjelder blant annet reduksjon av pålagt frysetid av positive flokker fra fem til tre uker. Fra 1.7.2004 er det også endringer i verifiseringsrutiner vedrørende positive slakteriprøver.

I 2003 er det følgende endringer i forhold til 2002:

Den viktigste endringen er at produktundersøkelsene 2003 er endret i forhold til 2002. I 2003 vil en inkludere kvantitative analyser i tillegg til kvalitative.

I 2002 er det følgende endringer i forhold til 2001:

Analysemetodikken for prøver tatt på slakteri og prøver i produktundersøkelsen endres ved at skålene inkuberes i 2 - 3 dager (tidligere 2 dager). Dette vil lette identifiseringen av mistenkelige kolonier.

Design for produktundersøkelsen 2002 er endret i forhold til 2001.

Det legges opp til en regelmessig oppdatering av resultater fra overvåkingen og fra produktundersøkelsen på internett.

Den 24. september 2001 ble det avholdt et møte om handlingsplanen hvor alle involverte parter var invitert. Det har blitt foretatt noen mindre endringer i planen som følge av diskusjoner på dette møtet:

Analysemetodikken for prøver fra levende dyr endres ved at oppformeringstrinnet kuttes ut, da dette vil korte ned analysesiden 1-2 dager uten å påvirke sensitiviteten vesentlig.

Prøvetaking på levende dyr skal foretas tidligst åtte dager før slakt (ikke 10 som tidligere), og slakteriene skal i tillegg se om de på basis av individuell vurdering kan få forskjøvet produsentenes prøvetaking enda noen dager nærmere slakting.

KNT skal sende svar på positive flokker til DV via fax (presisering av instruksen). SDT sentralt kan forsyne de enkelte KNT med oppdaterte faxlister for DVene.

Den 25. mai 2001 ble revidert Fjørfekjøttforskrift vedtatt av Landbruksdepartementet. Som følge av dette, er det utarbeidet en revidert versjon av handlingsplanen som er tilpasset de regulatoriske endringene. Endringene gjelder formuleringer knyttet til forskriften og tiltak på slakteri. I tillegg er det foretatt andre endringer: KNT skal heretter kun sende stammer til Folkehelse (Folkehelse videresender til Veterinærinstituttet).

Denne handlingsplanen er resultatet av en samhandling mellom en rekke aktører på veien fra "jord-til-bord" - tilsynsmyndigheter, forvaltningsstøtteinstitusjoner og næringen. Handlingsplanens målsetning er å redusere eksponeringen hos menneske for *Campylobacter* sp. via norsk slaktekylling.

Handlingsplanen består av flere elementer. Sentralt i handlingsplanen er et overvåkingsprogram for forekomst av *Campylobacter* sp. hos slaktekylling der det gjøres forvaltningsmessige tiltak i forhold til positive funn hos levende dyr. En slik overvåking er i tråd med anbefalingene fra en WHO-konferanse som ble avholdt i november 2000. I tillegg til overvåkingsprogrammet inngår i handlingsplanen produktundersøkelser i markedet. Slike vil gjennomføres ca. halvårlig og har til hensikt å følge forekomsten av *Campylobacter* sp. i produkter mht å vurdere effekten av tiltakene. Sist, men ikke minst, vil det foregå en oppfølging av besetninger som blir funnet å levere positive slaktekyllingflokker, der rådgiving vektlegges. Parallelt med oppfølgingen vil det gjennomføres et forskningsprosjekt der formålet er å identifisere risikofaktorer for forekomst av *Campylobacter* sp. i besetningene da dette igjen vil kunne bidra til iverksettelse av preventive tiltak på besetningsnivå.

I skrivende stund er ikke den reviderte forskriften med tilhørende instruks som skal gi fullmakter til å gjennomføre de beskrevne tiltak, trådt i kraft. Dato for oppstart av handlingsplanen er dermed ikke helt fastlagt enda, men det tas likevel sikte på at alle flokker som slaktes fra og med 2. mai 2001 skal prøvetas (dvs. prøvetakingen på levende dyr settes i gang tidligst 22. april). Det vil bli gitt nærmere beskjed om hva som vil skje dersom forskriften ikke er trådt i kraft innen nevnte tidspunkt.

Foreliggende versjon av handlingsplanen vil revideres ved behov og distribueres til alle bidragsyttere og deltakere.

Vi takker alle partnere for et godt samarbeid så langt. Vi håper at gjennomføringen av handlingsplanen vil skje greit og at innsatsen vil gi resultater gjennom en bedret mattrygghet.

Norsk zoonosesenter
30. mars 2001

Infoskriv - *Campylobacter* hos slaktekylling - prøveuttak i besetning

Campylobacter er en gruppe bakterier som kan gi sykdom hos mennesker. Fjørfe kan være friske smittebærere av slike bakterier, og fjørfekjøtt er internasjonalt regnet som en viktig smittekilde til mennesker. I 2001 ble en handlingsplan mot *Campylobacter* i norsk slaktekylling etablert for å redusere antallet slaktekyllingflokker som går positive for *Campylobacter* ut på ferskvaremarkedet. De aller fleste positive flokker (ca. 80 %) forekommer i sommerhalvåret.

Prøvetaking av en flokk

Prøve skal kun tas av flokker som slaktes i perioden 1. mai til 31. oktober.

Prøvetakingsutstyr for en flokk består av 10 bomullspinner og prøveglass til innsendelse av prøvene.

Prøven tas ut og sendes inn til laboratoriet **maksimalt fire dager** før slakting (altså maksimalt tre hele dager mellom prøvetakingsdato (dag 0) og slaktedato (dag 4)).

Hver flokk prøvetas med totalt 10 bomullspinner. Hver bomullspinne stikkes ned i én fersk avføringskladd på gulvet. Blindtarmstømminger (brune avføringskladder uten hvite uratkrystaller) skal foretrekkes. Bomullspinnen stikkes ned i avføringen, dreies rundt og tas ut igjen på en slik måte at noe materiale følger med bomullspinnen (ikke bruk bomullspinnene som en spade, slik at altfor mye avføring kommer ned i glasset).

Bomullspinnen stikkes umiddelbart ned i prøveglasset. Dette gjøres 10 ganger fordelt over hele huset. Samme prøveglass benyttes til alle 10 bomullspinnene, og pinnene må brytes av slik at lokket kan skrus på til slutt.

Dersom flokken slaktes i flere omganger skal det tas prøver som beskrevet over før hver slakteomgang (med mindre det slaktes to påfølgende dager, da trenger man kun å ta en prøve).

Utfylling av innsendingsskjema

- Det er veldig viktig at alle felter i området "Prøver tatt i besetningen" på innsendingsskjemaet fylles ut.
- Det fylles ut ett skjema per flokk.
- Flokk ID: nummeret består av de to siste siffer i klekkeår + klekkeuke + et tosifret flokknummer. Eksempel: 112303 = flokk klekket uke 23 i 2011, og denne flokken er den tredje som slaktes hos deg dette året.

Pakking og prøveinnsendelse

- Prøven og utfylt innsendingsskjema legges sammen i tilsendt ferdigfrankert konvolutt.
- Prøvene sendes samme dag de er tatt. Det er viktig å sjekke innleveringsfrister på det lokale postkontoret.
- Dersom flere flokker prøvetas samtidig, skal disse sendes inn i hver sin konvolutt.
- Prøvene sendes til Veterinærinstituttet Trondheim, Postboks 5695 Sluppen, 7485 Trondheim.

Dersom du har spørsmål til programmet kontakt ditt lokale Mattilsyn på tlf 06040.

Infoskriv - *Campylobacter* hos slaktekylling - prøveuttak på slakteri

Campylobacter er en gruppe bakterier som kan gi sykdom hos mennesker. Fjørfe kan være friske smittebærere av slike bakterier, og fjørfekjøtt er internasjonalt regnet som en viktig smittekilde til mennesker. I 2001 ble en handlingsplan mot *Campylobacter* i norsk slaktekylling etablert for å redusere antallet slaktekyllingflokker som går positive for *Campylobacter* ut på ferskvaremarkedet. De aller fleste positive flokker (ca. 80 %) forekommer i sommerhalvåret.

Prøvetaking av en flokk

Alle flokker som er positive ved prøvetakingen i besetning maksimalt fire dager før slakt skal prøvetas på slakteriet. Grunnen er at isolatene fra positive flokker trengs i forbindelse med antibiotikaresistensovervåking, og metoden brukt på prøven tatt før slaktning (PCR-metode) gir ikke mulighet for å isolere bakterien.

I tillegg skal prøve tas av alle flokker med ukjent status som slaktes i perioden 1. mai til 31. oktober.

For definisjon av ukjent status: Se "Instruks om endring av instruks 23. juni 2004 nr. 1033 til tilsynsveterinæren i Mattilsynet - distriktskontoret for kartlegging av og tiltak mot Campylobacter i fjørfe og ferskt fjørfekjøtt i fjørfeslakterier".

Prøvene tas ved kjøttkontrollposisjonen på slaktebåndet. Fra hver flokk tas 10 blindtarmar fordelt på 10 enkeltdyr. Prøvene må ikke tas så raskt etter hverandre at kun et fåtall transportkasser prøvetas! Prøvetakingen må ikke starte før etter at de ca. 500 første dyrene er slaktet (med mindre partiet er veldig lite).

Blindtarmene rives av ved basis (pass på at de er fylt med innhold), og plasseres i et felles beger uten transportmedium. Prøvene settes i kjøleskap inntil de sendes til laboratoriet så raskt som mulig, helst samme dag. Det skal maksimalt gå tre døgn fra prøveuttak til utsæd.

Utfylling av innsendingsskjema

- Samme innsendingsskjema som ble benyttet til besetningsprøven (fakset til DK fra VI Trondheim) skal benyttes.
- DK fyller ut opplysning om slaktedato og hvilket slakteri flokken er slaktet ved.

Pakking og prøveinnsendelse

- Prøvene sammen med det utfylte skjemaet sendes samme dag prøvene er tatt. Det skal maksimalt gå tre døgn fra prøveuttak til utsæd.
- I forbindelse med helligdager/høytider må man ta kontakt med laboratoriet (Seksjon for bakteriologi, Veterinærinstituttet Oslo tlf 23 21 63 22).
- Prøvene sendes til Seksjon for bakteriologi, Veterinærinstituttet, Postboks 750 Sentrum, 0106 OSLO.

Campylobacter • slaktekylling

For laboratoriet:			
Saksnr.		Fagnr.	
Mottatt			

PRØVER TATT I BESETNINGEN Fylles ut av eier/annen prøvetaker i besetningen

Eiers produsentnr.:

Fylke	Komm.	Gård	Eier ID

Dato for

prøvetaking:

Eiers navn:

Postnr.: Poststed:

Flokk ID:

Klekkeår ¹	Klekkeuke ²	Flokknr. ³

Hus nr./navn: _____

Flokkens innsett-dato: _____

Antatt slaktedato: _____

- 1) To siste sifre i årstall flokken ble klekket
 2) Ukenummer flokken ble klekket
 3) Første flokk hvert år får flokknr. 01, så 02 osv.

Dersom flokken slaktes i flere omganger:

Dette er omgang: 1 2 3 4 (ring rundt)

 Slakteri
 (kryss av)

Nortura Rakkestad

Norsk Kylling

Nortura Elverum

Ytterøykylling

Nortura Hå

_____ Signatur prøvetaker:

Prøven sammen med skjemaet sendes til

Veterinærinstituttet Trondheim, Postboks 5695 Sluppen, 7485 Trondheim.

RESULTAT AV ANALYSEN Fylles ut av Veterinærinstituttet Trondheim

 Resultatet av analysen: Flokken er positiv

 Flokken er negativ Dato, signatur:

PRØVER TATT PÅ SLAKTERI (tas kun når flokken er positiv før slakt eller har ukjent status!)

Slaktedato:

DK (kryss av):

Indre Østfold og Follo

Øst-Hedmark

Midt-Rogaland

Gauldal

Sør-Innherred

Journalnr. på lab:	
Mottatt dato på lab:	

 Resultatet av analysen*: Flokken er positiv

* Campylobacter sp. påvist/ikke påvist ved dyrking

 Flokken er negativ

Dato, sign (DK):

Slaktedato og slakteri fylles ut av Mattilsynet. Prøven sammen med skjemaet sendes samme dag prøven tas til: Seksjon for bakteriologi, Veterinærinstituttet, Postboks 750 Sentrum, 0106 OSLO (tlf 23 21 63 22)

VEILEDER TIL "INSTRUKS TIL TILSYNSVETERINÆREN FOR KARTLEGGING AV OG TILTAK MOT *CAMPYLOBACTER* I FJØRFE OG FERSKT FJØRFEKJØTT I FJØRFESLAKTERIER".

Innledning:

Målsettingen er å holde forekomsten av *Campylobacter* i ferske kyllingprodukter i markedet på et lavest mulig nivå samtidig som tiltakene i minst mulig grad forstyrrer forsyningen av fersk kylling. Instruksen gir rom for situasjonsbetinget skjønn, og legger forholdene til rette for en differensiert og fleksibel praktisering av bestemmelsene.

Rutiner for slakting:

Det er ikke krav om logistisk slakting, men virksomhetene bør likevel legge til rette for en slik praksis, f. eks. ved at produsenter som erfaringsmessig ofte leverer positive flokker rutinemessig slaktes sist på dagen. Tilsvarende gjelder for flokker som man vet har positiv besetningsprøve.

Omfang:

Instruksens bestemmelser omfatter kun slaktekylling til og med 50 dager gamle, og gjelder kun i tidsrommet 1. mai til 31. oktober.

Slakting av flokker med ukjent status:

I pkt. 1.5 er flokk med ukjent status definert. Det er fortsatt slik at prøven som fastslår smittestatus, tidligst skal være tatt 4 dager før slakting. Derfor er det tatt med en bestemmelse i pkt. 1.5 som gir tilsynsveterinæren, etter en nærmere vurdering, hjemmel til å underkjenne negativt resultat av en prøve som er tatt tidligere enn 4 dager før slakting.

Hvilke tiltak tilsynsveterinæren skal vurdere i forhold til flokker med ukjent status, går frem av pkt 4.2 i instruksen og er nærmere presisert under avsnittet om tiltak som skal iverksettes senere i veilederen.

Prøveuttak i slakteri:

Bare flokker som tilsynsveterinæren kategoriserer som flokker med ukjent status skal det tas prøver av. Prøvene skal sendes inn til Veterinærinstituttet, Oslo.

Tiltak som skal iverksettes:

Positive flokker skal i den perioden instruksen gjelder for alltid varmebehandles, eller fryses, som bestemt i pkt. 4.1.

Når det gjelder slakt med ukjent status, jf. pkt. 4.2, er det lagt opp til at tilsynsveterinæren kan differensiere tiltakene etter en vurdering fra sak til sak. Et viktig faktor å trekke inn i vurderingen er om produsenten kan vise til en forhistorie (av minst to års varighet) med kun *Campylobacter*-frie leveranser. En flokk med ukjent status fra en ny eller nylig oppstartet produsent bør arresteres inntil prøvesvar foreligger.

Årstidsvariasjon i forekomst, dvs. hvorvidt man befinner seg i en periode med liten eller stor sannsynlighet for at flokker er infiserte med *Campylobacter*, er allerede tatt hensyn til idet programmet kun gjennomføres i perioden mai til og med oktober måned. Den årlige syklusen blir synlig i mai, når en topp i juli og august, for så å forsvinne igjen i løpet av september og oktober. I denne perioden bør tilsynsveterinæren være restriktiv med å fravike kravet om tiltak etter pkt. 4.2 i instruksen.